

SAMOSTAN SV. FRANE JEDAN JE OD POVIJESNO, DUHOVNO I UMJETNIČKI NAJZNAČAJNIJIH SPOMENIKA U GRADU

(Ne)poznati zadarski dragulj

Tamo su se donosili povijesni dokumenti, odgajani su blaženici pa čak i jedan papa, a u samostanu se čuvaju neki od najvrednijih primjeraka hrvatske srednjovjekovne umjetnosti. U svakodnevici Zadrani nerijetko zaborave što imaju u vlastitom gradu...

Adam VIDAS

Provincijal fra Josip Sopta i gvardijan fra Dargo Ljevar u jednom od najljepših hrvatskih klaustara

ZADAR - Samostan Sv. Frane s gotičkom crkvom, kapelicom Svetog Ante, klaustrom, sakristijom i samostanskom riznicom mjesto je rječite tišine. Tamo su se donosili povijesni dokumenti, odgajani su blaženici pa čak i jedan papa, a u samostanu se čuvaju neki od najvrednijih primjeraka hrvatske srednjovjekovne umjetnosti...

U svakodnevici Zadrani nerijetko zaborave što imaju u vlastitom gradu. Tako je i nas posjet samostanu naveo da se zapitamo: Zašto češće ne obidemo takva mjesta, mjesta bogate duhovnosti i kulture?!

Listamo Knjigu dojmova posjetitelja riznice - ima tu Brazilaca, Amerikanaca, Britanaca, Danaca, Japanaca, Poljaka, Nijemaca, Talijana, Španjolaca, Austrijanaca...

su neki od komentara u Knjizi dojmova.

- Iz godine u godinu samostan i riznicu razgleda sve više posjetitelja. Lani ih je bilo preko 4.000. Najviše domaćih, zatim Nijemaca, a velik je i broj Mađara koji su

godine radimo i novu brošuru koja je upravo u tisku. Osim na standardnih nekoliko svjetskih jezika, brošura će biti napisana i na ruskom, češkom te mađarskom jeziku. No, spomenuo bih ovdje nešto što smatram svojevrsnom manom u organizaciji prezentiranja kulturne baštine Zadra. Naime, velika je šteta što ne postoji jedinstvena ulaznica kojom bi se turistima omogućio ulazak u sve crkve, muzeje, riznice i ostale kulturne spomenike u gradu. Dobilo bi se na praktičnoj strani, a time bi i obilasci turistima izgledali zanimljiviji budući da se priče vodiča

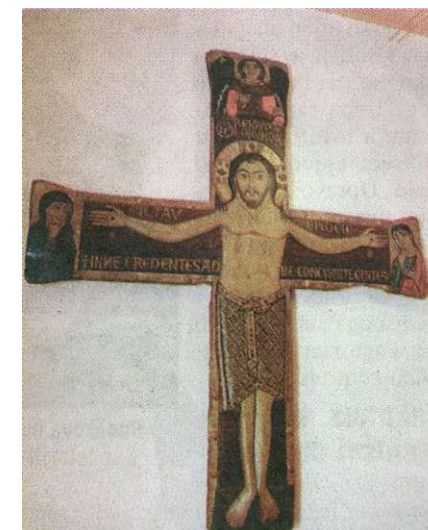
sin Jakova Borgosansepulcra iz Venecije, završen 1384. godine. Teško bi u ovom tekstu bilo nabrojiti sve umjetnine samostana Sv. Frane, ali svakako treba spomenuti sliku na drvu mletačkog slikara Lazara Bastianija (umro 1512.) smještenu na čelnom zidu sakristije na kojoj su prikazane nebeska i zemaljska Crkva s povijesnim likovima poput Matije Korvina, pape Siksta IV. i Katarine Kosače.

Sakristija ima izuzetan povijesni značaj, jer je upravo u njoj potpisan Zadarski mir.

U samostanskoj riznici čuva se nekoliko umjetnički vrijednih ras-

Detalj s gotičkog kora

Slikano romaničko raspelo

Ugljanski poliptih (15. st.), djelo najviše umjetničke vrijednosti

Čak nailazimo na bilješku posjetitelja iz Britanske Kolumbije. Ima i Riječana, Dubrovčana, Zagrepčana, Osječana, Karlovačana... No, letimičnim listanjem Knjige ne nalazimo niti jednu bilješku Zadrana. Ali tako je to. Posjetit ćemo muzeje u Firenci, Rimu, Parizu... Što dalje to bolje, a za bogatstvo vlastitog grada nemamo vremena. Nije ovo kritika. Tako je vjerojatno

posebno osjetljivi na povijesnu poveznicu sa Zadrom, budući da je Ludovik I. Anžuvina u samostanu Sv. Frane s mletačkim duždem 1358. godine sklopio glasniti Zadarski mir. To je dokument kojim se Mletačka Republika morala odreći svojih posjeda u Dalmaciji, govori gvardijan samostana Sv. Frane fra Drago Ljevar.

Fra Drago pokazuje povijesne likove na Bastianijevoj slici

svakim spomenikom i kupovanjem novih ulaznica, mišljenja je fra Drago.

Osim što je sama crkva, posvećena 1280., samo 54 godine nakon smrti Svetog Frane Asiškoga, utemeljitelja reda, zanimljiva kao jedna od prvih franjevačkih crkava na ovim prostorima i najstarija dalmatinska crkva gotičkog stila, s renesansnim dogradnjama koje potpisuje slavni Juraj Dalmatinac, samostan ima prekrasan klaustar iz 1556. godine, rad domaćih Ivana Trifunića i Ivana Stijića. U središtu klaustara stoji umjetnički izrađen kameni vijenac s kraja 15. stoljeća.

Gotički kor, Ugljanski poliptih...

Samostan sv. Frane ima i bogatu riznicu gdje se u dvije prostorije čuvaju neka od najvrjednijih djela hrvatske srednjovjekovne i renesansne umjetnosti poput Ugljanskog poliptiha iz 15. stoljeća koji se pripisuje poznatom domaćem slikaru Dužmu Vuškoviću.

Iza glavnog oltara crkve čuva se drveni kor, velebno djelo cvjetne gotike kojeg potpisuje rezbar Ivan,

stoljeća, djelo Jakova da Ponte Bassana, kipovi navještenja Marijina iz 1408. godine, dio poliptiha u drvu Petra de Riboldisa iz 1433. godine... U vitrinama u prostoru prve dvorane izloženi su uzorci dragocjenih iluminiranih koralnih kodeksa (14. i 15. stoljeće), važniji povijesni dokumenti o samostanu, nekoliko inkunabula i važnijih povijesnih pečata. Sačuvani su i primjerci misnog ruha iz minulih stoljeća, a u samostanu se čuva i pozlaćeni gotički ophodni križ, ukraden u famoznoj pljački iz 1974. godine. Kao što smo već pisali, križ je pred oko godinu dana lociran u Italiji.

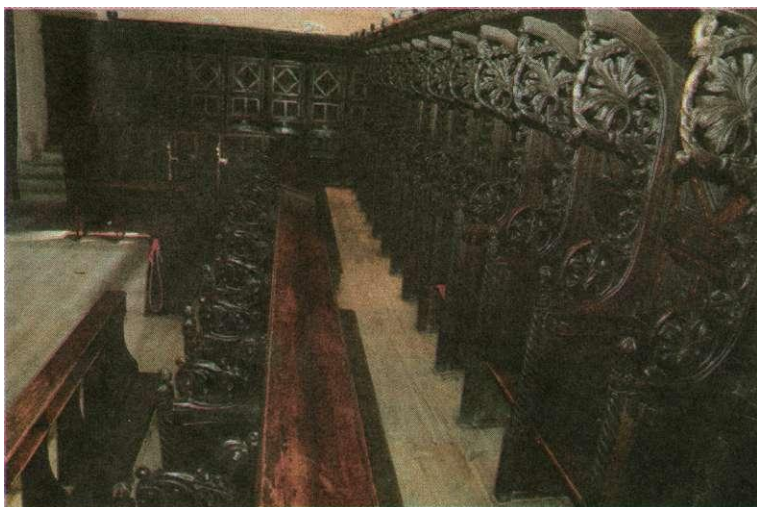
Uz samostan Sv. Frane vezano je još mnogo arhitektonskih, slikarskih i kiparskih dragocjenosti, kao i mnogo zanimljivih povijesnih i duhovnih događaja, koji nisu spomenuti u našem tekstu.

Ionako se u ovom novinarskom ograničenom prostoru i formi ne može reći mnogo. No, ako naš tekst bude poticaj Zadranima da uzmu malo vremena i posjete samostan sv. Frane, cilj ove naše male reportaže je pogoden!

Ivana BURICA

Bezgrešna Bogorodica od srebra (13. st.)

Drveni kor, velebno djelo cvjetne gotike

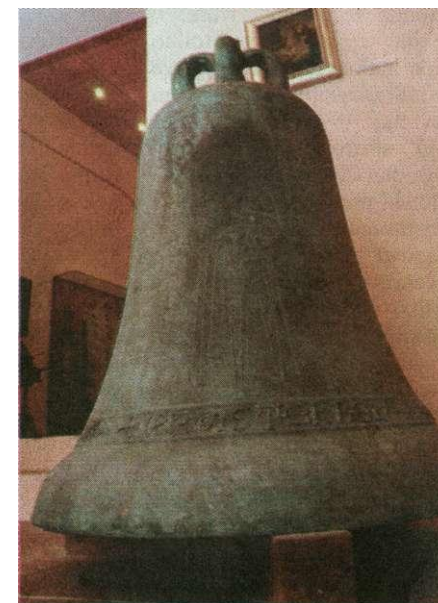
i u drugim sredinama. Uživanje u kulturi i umjetnosti ljudi očito smatraju luksuzom koji se eventualno može upražnjavati na godišnjim odmorima. Šteta!

Sve više posjetitelja

"Bogatstvo Hrvatske za pokoljenja", "Prekrasno", "Mi smo u Europi bili prije Europe!", samo

Ove godine samostan i riznica posjetiteljima su otvoreni već od 2. svibnja, a očekuje se da će broj posjeta i dalje rasti, pogotovo kad se u obzir uzme sve intenzivnija promidžba.

- U kontaktu smo s nekim većim turističkim agencijama koji svoje grupe redovito šalju u razgledavanje našeg samostana. Evo, ove

Zvono iz 1328. godine, jedno od najstarijih u Hrvatskoj